

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام زمان (عج) صاحب لوای «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

همانطور که طبق روایات نقل شده است لوای حمد نزد حضرت مولا علی علیه السلام است، لوای آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ» نیز نزد حضرت مهدی (عج) است. در هر رکعت از نماز امام زمان علیه السلام - که خواندن آن بسیار مورد تاکید قرار گرفته است - آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ» صد مرتبه تکرار می شود. این مهم حاکی از ارتباط خاص این آیه با مقام حضرت ولی عصر (عج) است.

همانطور که ذکر شد، روایت داریم در قیامت حضرت علی علیه السلام صاحب لوای حمد است^۱. در عربی صاحب به معنای مصاحب است؛ یعنی اگر کسی بخواهد حمد را بفهمد باید کسی را که مصاحب این حمد است بشناسد.

از محتوای نماز امام زمان (عج) می فهمیم که صاحب رایت «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ» حضرت مهدی (عج) است. ایشان از این آیه چه درکی داشته اند که در هر رکعت صد مرتبه آن را تکرار کرده اند؟ با کمی تامل در می یابیم آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ» حداقل صد معنای

مستقل دارد. صد معنای متمایز از یکدیگر دارد و هر معنای آن پیام خاص و نجات بخش خودش را دارد، به همین دلیل است که اگر این نماز با معرفت خوانده شود بسیار گره گشا و نجات بخش است، یعنی خواندن این نماز با معرفت، انسان را مانند اقیانوس های بیکران بهره مند خواهد کرد ولی اگر بدون معرفت و فقط برای کسب ثواب خوانده شود مانند این است که به اندازه کف دست از این اقیانوس نصیب انسان می شود.

سوره حمد، اصلی ترین سوره قرآن

سوره حمد که آیه « اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ » در آن است بسیار سوره مهمی است.

حمد اصلی ترین، مبنایی ترین و مهم ترین سوره قرآن است. قانون اساسی یا مهم ترین و کلی ترین هدف، مبنایی ترین مبانی و اساسی ترین نتیجه تعلیم و تربیت قرآنی در سوره حمد است. این سوره به اندازه ای مهم است که روایت داریم تمام قرآن در سوره حمد آورده شده است^۲. در این سوره حق تعالی مبانی نظری و اجرایی تعلیم و تربیت را اعلام نموده است. مبانی نظری به معنای اصلی ترین مبانی از نظر فکری، معرفتی، اندیشه و فلسفه توحیدی است. مبانی اجرایی نیز اساسی ترین مباحثی است که می شود بر اساس آن برنامه ها را برنامه ریزی، طراحی و اجرا نمود.

۲- وسائل، ج ۶، ص ۲۳۲ / بحار، ج ۸۹، ص ۲۳۸ /

وظایف منتظران، نهفته در آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

در این سوره آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» نتیجه کل اسلام است که وظایف تمام منتظران حضرت مهدی (عج) در آن مستتر است. همچنین هدف زندگی حضرت، برنامه‌های حضرت و خبر ظهور ایشان در آن است.

امام زمان (عج) می‌آیند تا همه مردم عالم به این آیه عمل کنند که خدایا فقط تو را می‌پرستیم و فقط از تو یاری می‌طلبیم.

به عبارت دیگر همه ما فقط باید از خدا یاری بطلبیم، همه ما فقط باید به پرستش او پردازیم و در حقیقت تنها کسی که می‌توانیم بپرستیم و غیر از او کسی را نداریم حق تعالی است. حال که این موضوع روشن شد، سؤال این است که چگونه می‌توان جامعه اسلامی را به سمت پرستش خداوند و استعانت از او حرکت داد؟

عبودیت جمعی

علت اینکه می‌گوییم جامعه باید به سمت عبودیت او حرکت کند استفاده از واژه نَعْبُدُ به جای واژه أَعْبُدُ است.

أَعْبُدُ در قواعد صرف عربی به مفهوم متکلم وحده است یعنی من عبادت می‌کنم پس به معنای عبادت فردی است، ولی نَعْبُدُ معنای جمعی دارد و به مفهوم متکلم مع الغیر می‌باشد یعنی ما عبادت می‌کنیم، به عبارت دیگر همه نمازگزاران عالم باید در راستای تحقق

عبودیت حرکت کنند. عبودیت جمعی یعنی اهداف، برنامه‌ها، نهادها، سیاست‌گذاری‌ها، قانون‌گذاری‌ها و مدیریت‌ها همگی بر اساس توحید و بندگی خدا سازماندهی شود، پس نَعْبُدُ یعنی عبودیت جمعی، برنامه‌ریزی و تلاش جمعی، سازماندهی جمعی، تسلیم شدن جمعی، فرهنگ جمعی، مجریان جمعی و حرکت جمعی. لذا حرکت جمعی مستلزم طراحی نظامی مشخص و مدوّن است. نَعْبُدُ یعنی نظامات جامعه باید بر اساس بندگی خدا طراحی شود. اگر این مبانی را بر تمام حرکتها و برنامه‌ها حاکم کنیم هر نوع نظامی در کشور بر اساس بندگی و عبودیت حق شکل می‌گیرد؛ نظام رهبری، نظام هنری، نظام ورزشی، نظام بانکی، نظام رسانه، نظام اقتصادی، نظام تجاری، نظام سرمایه‌داری، نظام دفاعی، نظام خانواده، نظام بهداشتی، نظام صنعتی، نظام دانشگاهی، نظام آموزش پرورش، نظام حکومت، نظام مدیریت، نظام انتخابات و غیره. ما از این آیه عجیب و حیرت‌آور می‌توانیم به آسانی بسنجیم که آیا نظام جمهوری اسلامی ایران، اسلامی است یا خیر؟ بدین منظور که متوجه شویم آیا جمهوری اسلامی، به اهدافش که برقراری حکومت اسلام در همه عرصه‌های حیات انسان است؛ نایل گردیده است؟

اَيَاكَ نَعْبُدُ یعنی نظامات اجتماعی باید طوری طراحی شود تا همه انسان‌های روی زمین حق پرست شوند زیرا همه انسان‌ها بندگان خدا هستند و همه بر اساس فطرت خداپرستانه خلق شده‌اند.

معناهای متفاوت آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

اولین معنای اَيَّاكَ نَعْبُدُ این است: همه ما داوطلبانه تو را می پرستیم، یعنی نظامی را در جامعه اسلامی برقرار می کنیم تا همه ارکان جامعه به سوی پرستش تو حرکت کند. برای مثال اگر نظام آموزش و پرورش اسلامی شود کتابش، معلمش، کلاسش، شیوه های آموزش و شیوه های تربیتی اش همه باید به سوی پرستش حق جهت دار شود و دانش آموزی که از این نظام آموزشی فارغ التحصیل می شود باید در تمامی ارکان و عرصه های زندگی اش حق پرست باشد.

دومین معنای اَيَّاكَ نَعْبُدُ این است که ما باید تو را بپرستیم و حق نداریم غیر از تو معبود دیگری را بپرستیم. مرشد ما، ربّ ما، پرستار ما، ولیّ ما، خداوند است.

سومین معنا این است که ما راهی جز پرستش تو نداریم، یعنی اگر راهی جز این راه را برویم بیچاره می شویم، مثل اینکه می خواهیم از پرتگاهی بسیار عمیق و عظیم عبور کنیم و تنها راه نجات پلی محکم، قوی، روشن، نجات بخش و یاری دهنده است و ما راهی جز این پل برای عبور از این پرتگاه نداریم، یعنی راه نجات دیگری غیر از پرستش تو نداریم، نمی توانیم قدرتهای برتر دنیا را بپرستیم، نمی توانیم به سمت آمریکا برویم، نمی توانیم اقتصاد آنان را بپرستیم، نمی توانیم فرهنگ آنان را بپرستیم. نمی توانیم اندیشه های آنان را بپرستیم. چرا؟

زیرا اَيَّاكَ نَعْبُدُ یعنی وجود ما، موجودیت ما، حقیقت ما، سرمایه های

ما، سلول‌های ما فقط و فقط به سوی تو است در نتیجه رفتار ما و بندگی ما نمی‌تواند به سوی غیر از تو باشد.

حقیقت عبادت

در قرآن کریم عبادت صرفاً به معنای قرائت قرآن، نماز خواندن، قرآن سرگذاشتن و سجده‌های طولانی نیست. قرآن می‌فرماید: **أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ**^۳، پر واضح است که کسی وجود ندارد سر بر مهر بگذارد و بگوید ای شیطان من تو را می‌پرستم. منظور از پرستش اطاعت و ارادت است. حرکت به سوی اوست، هدف‌گیری به سوی اوست، حرکت سرنوشت ساز به سوی اوست، ساماندهی سرنوشت جامعه به سوی اوست. هر کسی که اندکی با آیات قرآن آشنا باشد می‌داند **نَعْبُدُ** در قرآن به معنای سر بر سجده گذاشتن نیست، در برخی آیات داریم که می‌فرماید: **أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ**^۴، آیا این آیه به این معناست که سر بر سجده می‌گذارند و می‌گویند ای نفس من تو را می‌پرستم؟ خیر، آنان مطیع نفسشان هستند. اطاعت پرستش است، اجابت پرستش است، دعوت دشمن را قبول کردن پرستش است، دوستی کردن با دشمن پرستش است، مسیر جامعه را به سوی دشمن هدایت کردن پرستش است، فرهنگ دشمن را پذیرفتن پرستش است، آداب و عادات دشمن را پذیرفتن

---

۳ - یس، ۶۰

۴ - جاثیه، ۲۳

پرستش است، علوم دشمن را در بست پذیرفتن پرستش است. چهارمین معنا: اَيَّاكَ نَعْبُدُ یعنی تمام اطاعت‌ها، تمام ارادت‌ها، تمام علایق، تمام حرکت‌های سرنوشت ساز، تمام جشن‌ها و عزاداری‌ها، تمام سمبل‌ها و راهپیمایی‌ها، تمام علوم و تمام دانشگاه‌ها و... همه به سوی تو است.

آیا، تحدید مرزهای عبادت و استعانت

آیا به معنی فقط، لفظ حصر است، یعنی همه اعمالِ خالصِ خالص فقط برای خدا باشد. همه برنامه‌ها، اهداف، نهادها، سیاست گذاری‌ها، قوانین و مدیریت‌ها برای بندگی خدا طراحی شده باشند؛ باید از درونش بندگی بروید و اجرای آنها منجر به وصول حقیقی عبودیت شود. از همه نهادهای کشور بندگی بروید؛ از وزارت ارشاد، آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت، وزارت علوم، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت کشور، وزارت اقتصاد، وزارت دارایی، وزارت بهداشت و... آن هم فقط بندگی خدا! این رویش، تجلی اَيَّاكَ نَعْبُدُ است.

اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ یعنی فقط از تو یاری می‌طلبیم، فقط از فرهنگ تو استفاده میکنیم، فقط راه نجات را از تو پرسش میکنیم. فقط راه نجات را در فرهنگ تو جستجو میکنیم. استعانه غیر از اعانه است. اِعَانٌ یعنی یاری کردن. استعانه یعنی مصرانه دنبال یاری رساننده گشتن. استعانه یعنی دنبال فرد نجات بخش و فریادرس گشتن. در اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ ما فقط باید به دنبال نجات بخشی تو باشیم. خداوند

فرموده است شما باید استعانت کنید و من اعانه میکنم، یعنی شما به دنبال یاری من باشید من نیز به شما یاری می‌رسانم.

استعانه به چه معناست؟

استعانه به معنای تلاش برای جلب یاری خداوند است. به عبارت دیگر برای جلب یاری خداوند باید نظام سازی کرد، خداوند می‌فرماید اگر شما نظام استعانت را طراحی نکنید به عون و عنایت من نمی‌رسید، به فیوضات من دست نمی‌یابید، شما باید استعانت کنید یعنی صرفاً طلب عون نکنید بلکه باید نظام عون و نظام طلب عون را طراحی کنید. برای مثال وقتی از خداوند بارش باران را طلب می‌کنید نگوئید خدایا باران بفرست بلکه باید نظامش را طراحی کنید. درحقیقت باید نظام عبودیت را طراحی کنید. نظام‌گدایی به درخانه خدا را طراحی کنید. باید نظام مناجات را طراحی کنید. باید نظام توحیدی را طراحی کنید. باید نظام اجتماعی به سوی اعانت الهی را طراحی کنید. اگر نظامتان به سوی فیوضات خداوند نباشد اعانه او شامل حالتان نخواهد شد. پس اِيَّاكَ نَسْتَعِينُ یعنی باید نظام طلب یاری از جانب حق را طراحی کنیم.

چرا در این آیه خداوند از واژه نَسْتَعِينُ استفاده کرده ولی به جای نَعْبُدُ، نَسْتَعْبُدُ نفرموده است؟ زیرا نَعْبُدُ به معنای عبادت کردن بر چیزی مشروط نشده است و ما راهی جز عبادت کردن نداریم و تنها برای حرکت دسته جمعی جامعه به سمت عبودیت حق نیازمند به

نظام هستیم اما نَسْتَعِين از باب استفعال است و اجرای آن شروطی دارد و نیازمند آمادگی‌هایی است که این آمادگی‌ها نظام می‌خواهد. استفعال یعنی بیرون کشیدن و استخراج کردن. وقتی می‌گوییم خَرَجَ یعنی خودش خارج شد. اما اگر بگوییم اِسْتَخْرَجَ یعنی نظامی طراحی کرد که خارج کند و بیرون بکشد. اَعْلَمَ یعنی یاد داد. عَلِمَ یعنی یاد گرفت. اما اِسْتَعْلَمَ یعنی نظامی طراحی کرد تا آن علم و دانش را تولید کند. نَسْتَعِينُ نیز یعنی باید نظامی طراحی کنیم تا بوسیله آن از تو یاری بطلبیم و جامعه را به این سمت حرکت دهیم و راه‌های نجات تو را جستجو کنیم. برای مثال اگر از خداوند طلب باران کنیم باید نظام دریافت آن را داشته باشیم تا بتوانیم از فیوضات خداوند و بارش باران بهره‌مند شویم.

آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِين»، معیار سنجش

«اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِين» خلاصه قرآن و میوه درخت قرآن است. میوه نبوت و ثمره ولایت است. میوه کل قرآن و اسلام است. برنامه و اهداف امام زمان (عج) است. او ظهور می‌کند تا همه را به اَيَّاكَ نَسْتَعِين فرا بخواند.

اَيَّاكَ نَعْبُدُ تدوین تمام نظامات زندگی بر اساس فرامین خداوند است. با این آیه می‌توانیم هم خودمان و هم رهبر و رئیس جمهور و مراجع تقلیدمان و همچنین نظامات و رؤسا و مسئولینمان را محک بزنیم که آیا محوریتشان بر اساس قرآن و فرامین خداوند است یا خیر؟

عمل به «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» ، حرکت در مسیر ظهور:

برخی افراد از سر نادانی تمام قرآن را در قرائت آن خلاصه کرده و می‌گویند اگر عبدالباسط شوی همنشین پیامبر خواهی شد و اگر به زبان عربی مسلط نباشی کافر هستی. یکی از دوستان بنده در مصاحبه ورودی دانشگاه الأزهر مصر به خاطر قرائت ناصحیح عربی مردود شد و دکترایش پذیرفته نشد! در حالی که می‌بینیم همین افراد در عربستان و مصر سر شیعیان را از تنشان جدا می‌کنند ولی کسی اعتراض نمی‌کند!!! این ظاهر بینی و توجه نکردن به عدالت واقعی و دفاع از مظلومان به خاطر عدم تدبّر در قرآن است. باید سعی کنیم حداقل در نمازمان در آیه «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» تدبّر کنیم، این آیه پرچم دستان امام زمان (عج) است و شما تا زمانی که به آیه «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» عمل می‌کنید پیرو آن حضرت خواهید بود، یعنی اگر نماز را با تدبّر بخوانیم امام به ما و نماز ما و زندگی ما نگاه و از ما مراقبت می‌کند. کسی که به «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» درست عمل کند در مسیر ظهور حرکت می‌کند و برنامه فراهم شدن مقدمات ظهور را درست اجرا می‌کند. اما کسی که در این آیه تدبّر و بدان عمل نکند؛ حتی اگر بارها دعای ندبه بخواند امام به او توجهی نخواهد کرد. تاکید بسیار به نماز امام زمان (عج) برای تمرین «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» است. «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» یک نظام است. دولت ما نیز باید «ایاک نَعْبُدُ وَایاک نَسْتَعین» را تمرین کند، تمامی نظامات

ما نیز باید بر اساس این آیه طراحی و اجرا شود.
در آخر باید گفت در پیشانی آسمان ملکوت این شعار را نوشته اند که
هرکس می خواهد پیرو حضرت مهدی صاحب الزمان (عج) باشد، محور
زندگی او باید آیه «اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَايَّاكَ نَسْتَعِينُ» باشد.

تلفن: (دفتر مرکزی - تهران)

۶۶۷۲۷۱۵۹-۶۶۷۲۷۱۵۶

(پرنده) ۵۶۲۱۸۲۳۵

نمابر (فکس):

۰۲۱-۶۶۷۳۶۰۸۷

شماره پیامک:

۱۰۰۰۶۶۷۲۷۱۵۶

آدرس پایگاه اطلاع رسانی صابره:

www.Sabereh.ir

آدرس پیج صابره در اینستاگرام:

@sabereh.ir

آدرس کانال صابره در تلگرام:

Telegram.me/msabereh

آدرس پست الکترونیکی:

Sabereh@sabereh.ir

آدرس صابره در شبکه آپارات:

http://www.aparat.com/MSABEREH

آدرس پستی دفتر مرکزی مؤسسه صابره:

تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان حافظ، خیابان هاتف،

نیش خیابان شهید محمدبیک، پلاک ۶۴

آدرس پستی واحد پرنده (دارالقرآن صابره):

پرنده، فاز ۱، بلوار امام خمینی (ره)، البرز شمالی، خیابان کوهنورد،

خیابان توجال جنوبی، پلاک ۴

برگرفته از سلسله جلسات نظام شناسی که توسط استاد زاهدی
در موسسه قرآن و عترت صابره^(س) تبیین گردیده است .

www.sabereh.ir

آیہی انتظار ظہور حضرت ولیعصر (عج)

مؤسسہ فرهنگی صابرہ (س)